

Ünnepi tanulmányok a 75 éves

NÉMETH ZSOLT

tiszteletére

Navigare necesse est

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Ünnepi tanulmányok a 75 éves
Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Szerkesztette
Barabás A. Tünde és Christián László

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2021

A kötet szerzői

Amberg Erzsébet	Koltay András
Androvicz Gábor	Korinek László
Balla Zoltán	Kovács Gábor (NKE)
Balogh Lídia	Kovács Gábor (SZE)
Barabás Andrea Tünde	Kőhalmi László
Berei Róbert	Lévay Miklós
Blaskó Béla	Madai Sándor
Boda József	Magasvári Adrienn
Budaházi Árpád	Major Róbert
Christián László	Mészáros Bence
Czenczer Orsolya	Nagy László Tibor
Domokos Andrea	Pallagi Anikó
Erdős Ákos	Pallo József
Fantoly Zsanett	Pap András
Farkas Ákos	Pápai-Tarr Ágnes
Fenyvesi Csaba	Polt Péter
Finszter Géza	Ruzsonyi Péter
Gál István László	Sallai János
Gönczöl Katalin	Sárkány István
Hautzinger Zoltán	Schubauer László
Herke Csongor	Sipos Ferenc
Hollán Miklós	Sivadó Máté
Horgos Lívia	Szabó Andrea
Irk Ferenc	Szendrei Ferenc
Karsai Krisztina	Vári Vince
Kiss Tibor	Windt Szandra

© A szerzők, 2021

Szerkesztés © Barabás A. Tünde, Christián László, 2021

© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó | 9

Laudáció

Koltay András

A vitorlázó kriminológus –
Németh Zsolt rendőr ezredes köszöntése | 13

Tanulmányok

Amberg Erzsébet

Mennyi az annyi? – A fiatalkorú bűnözés és bűnözéskontroll
alakulásának áttekintése | 17

Balla Zoltán

Kormányzástan – kormányzás –
Áttekintés megjegyzésekkel | 27

Balogh Lídia

„A jó rendőr tapintatos és gyengéd...” | 37

Barabás A. Tünde

A rendőrségi munka és a lakosság
bizonytalanságérzetének összefüggései | 43

Berei Róbert

Várnézőben a budavári „sheriffel” | 53

Blaskó Béla

Jogállamiság – értelmezési szilánkok | 61

Boda József

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal
szerepe a bűnüldözésben | 71

Budaházi Árpád

Gondolatok az agyi alapú hazugságvizsgálatról | 81

Christián László

Szívvel-lélekkel a bűnmegelőzésért | 91

Czenczer Orsolya
 A büntetés-végrehajtás zöld esküje –
 Az európai zöld megállapodás (*Green Deal*)
 és a magyar büntetés-végrehajtás kapcsolódási pontjai | 101

Domokos Andrea
 Hallgatók a célkeresztben | 109

Erdős Ákos
 FOCUS-ban a rendőrség drogprevenációs tevékenysége | 119

Fantoly Zsanett
 Fejezetek Los Angeles rendészettörténetéből | 131

Farkas Ákos
 A kihallgatási jegyzőkönyvek
 és a tisztességes eljárás a nyomozás során | 139

Fenyvesi Csaba
 Kriminológiai morzsák a világból | 153

Finszter Géza
 A büntetőeljárás törvény új jogintézményei,
 a leplezett eszközök | 163

Gál István László
 A minősített adattal visszaélés
 néhány kriminológiai problémaköre | 179

Gönczöl Katalin
 A szolgáltatott igazság | 189

Hautzinger Zoltán
 A külföldiek és a migráció lehetséges
 megjelenése a kriminológiában | 199

Herke Csongor
 A kiberbűnözés és a teljesen
 önvezető járművek | 211

Hollán Miklós
 A közösség tagja elleni erőszak viszonya
 más bűncselekményekhez | 223

Horgos Livia
 Gondolatok a Janus-arcú
 magánindítványról és hiányáról | 237

Irk Ferenc
 Az európai értékek védelméről | 247

Karsai Krisztina

THC vagy CBD? Izgalmas jogi kérdések
a *French Bulldog*-ügy margójára | 255

Kiss Tibor

Miért népszerű a darknetes
kábitószerek-kereskedeleme? | 269

Korinek László

Az út nullától egyig | 277

Kovács Gábor

A vezetői hatékonyság
további növelésének lehetőségei | 287

Kovács Gábor

Az egységes Európai Forenzikus Tudományos Térség (EFSA–2020)
megvalósítása – illúzió vagy realitás? | 297

Köbalmi László

A biztonság bűvöletében | 309

Lévay Miklós

Az ENSZ bűnözéssel szembeni tevékenységéről
és az Európai Bűnmegelőzési Intézet (HEUNI)
munkájáról | 319

Madai Sándor

Elmélkedés egy bűncselekmény jogi tárgyáról:
a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása | 333

Major Róbert

Közlekedéskriminológiai gondolatok
(egy ítélet margójára) | 341

Mészáros Bence

A közeli ismétléses sértetté válás
(*near repeat victimization*)
és szerepe a prediktív rendészetben | 351

Nagy László Tibor

A fiatalkorúak által elkövetett rablásokról | 361

Pallagi Anikó

Kriminálpolitikai alapvetés | 371

Pallo József

Deus ex machina,
avagy az intézkedések mint a szabadságvesztés alternatívái | 383

Pap András László

Minden (roma) élet számít:
populizmus a koronavírus árnyékában | 391

Pápai-Tarr Ágnes – Sipos Ferenc

A közérdekű munka büntetékiszabási tapasztalatai
egy aktakutatás fényében | 401

Polt Péter

A 21. század kihívásainak hatása a büntetőeljárásra –
Kripto valuták, azaz az új vagyoni értékek
büntetőjogi kérdései | 419

Ruzsonyi Péter

A Covid-19-pandémia hatása a „börtönvilágra” | 429

Sallai János – Androvicz Gábor

Laky Imre, a magyar rendőri szakoktatás úttörője | 445

Sárkány István

Az iszlám és a terrorizmus kapcsolatának
néhány aspektusa | 457

Schubauer László

A pénzmossással kapcsolatos
nemzetközi egységesítési törekvések
és a pénzmosság tényállásának 2020. évi átalakítása | 467

Sivadó Máté

Mire tanít bennünket (leginkább)
Németh Zsolt etikája kábítószer-területen –
avagy továbbra sem engedünk a 77-ből! | 479

Szabó Andrea – Magasvári Adrienn

A pénzügyőrtisztképzés a bolognai folyamat
és az uniós csatlakozás tükrében | 487

Szendrei Ferenc

Terrorizmusfinanszírozás,
azaz a terrorizmus bevételei | 499

Vári Vince

Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége
a rendőri munkában | 509

Windt Szandra

Emberkereskedelem és a (közösségi) rendőrség | 519

Boda József¹

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal szerepe a bűnüldözésben

Az írással a 75. születésnapját ünneplő Németh Zsolt nyugállományú rendőr ezredes előtt szeretnék tisztelni! „Hűség, Bátorság, Becsület!”²

Bevezetés

Az FBI az Amerikai Egyesült Államok legfontosabb szövetségi nyomozati hatáskörrel rendelkező rendvédelmi szerve, és egyben az USA legfőbb kémelhárító szervezete.

Charles J. Bonaparte (1851–1921) igazságügy-miniszter 1908. július 26-án írta alá azt a rendeletet, amely alapján létrehoztak egy 34 fős „különleges ügynökökből” álló szervezetet, az igazságügy-miniszter irányítása alatt mint a minisztérium nyomozó szervét, amely 1909. március 16-án a Nyomozó Hivatal (*Bureau of Investigation – BOI*) megnevezést kapta, és 1935-ban nyerte el jelenlegi nevét, és lett Szövetségi Nyomozó Hivatal (*Federal Bureau of Investigation – FBI, Hivatal*).³

Az eltelt több mint 100 év során számos siker és jó néhány látványos kudarc is kísérte a Hivatal munkáját. Voltak híres és hírhedt vezetői, mint John Edgar Hoover (1895–1972), aki 48 éven át vezette a szervezetet, és elég kétes hírnévre tett szert. Az I. világháború idején kibővült a Hivatal feladata a kémelhárítással. A húszas évektől már csak szövetségi bűncselekményekben nyomoztak, a harmincas évektől pedig a szervezett bűnözés elleni küzdelem lett a fő feladata az FBI-nak. Elnöki utasításra 1940-ben a szervezeten belül létrehozták a Különleges Hírszerző Szolgálatot, tevékenységét elsősorban Dél- és Közép-Amerikára koncentrálva, egészen 1946-ig.

¹ Nyugállományú nemzetbiztonsági vezérőrnagy; címzetes egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Nemzetbiztonsági Intézet Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék. Kapcsolat: boda.jozsef@uni-nke.hu.

² Fidelity, Bravery, Integrity. Lásd FBI: *Seal & Motto. History and heraldry of the seal* (2016a).

³ FBI: *Timeline* (2016b).

Az 1960-as évektől ismét felhatalmazást kapott arra a szervezet, hogy külföldön is működjön. Szintén a hatvanas évek elején kezdődött meg a FBI külföldi rendészeti szervek számára létrehozott képzési programja, az FBI Nemzeti Akadémia.⁴

A 70-es évek végén jelent meg a terrorizmus mint bűncselekmény az USA-ban, amire válaszul az FBI terrorelhárító nyomozó csoportot alakított, majd 1983-ban egy Tűzmentő Csoportot. A kilencvenes évek elején, haladva a korrall, létrehozták a Számítógépes Elemző és Reagáló Csoportot. Louis J. Freeh igazgatói kinevezésével (1993) széles körű nemzetközi bűnügyi együttműködés vette kezdetét a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, amelybe bevonták a volt Szovjetunió és Jugoszlávia utódállamainak rendészeti szerveit is. Nyolc éves igazgatósága alatt Freeh 17-ről 44-re növelte a külföldi országokban működő jogi attaséi hivatalok számát.⁵

Az 1990-es évek közepén a szaporodó terrorcselekmények miatt az amerikai elnök utasítására átszervezték a terrorelhárítást, és annak irányítását az FBI-ra bízták. Sajnos a 2001. szeptember 11-én a Világkereskedelmi Központ tornyai és a Védelmi Minisztérium (Pentagon) ellen végrehajtott terrortámadás foltot ejtett az FBI hírnevén. Természetesen az eseményt nagyarányú létszám- és technikai fejlesztés, átszervezés követte.

A Hivatal a kétezres évek közepén indította el legnagyobb nemzetközi műveletét a számítógépeken elkövetett bűncselekmények ellen.

Az első hatvan év

Az 1908-ban megalakult Nyomozó Hivatal első vezetője Stanley W. Finch (1872–1951) volt. A Hivatal feladata a kezdeti időkben a bűnöző életmódot folytató személyek feltérképezése, törzshelyeik és szokásaik megismerése volt. A szervezet létrehozása sok vitát váltott ki, sokan „titkos rendőrségnek” bélyegezték.⁶

Az I. világháború idején új képességeket alakítottak ki, a kémelhárítási és az összeesküvés elleni fellépésre a politikai vezetés tömeges lázadástól való félelme miatt kerülhetett sor. A háború idején a Hivatal összeállította a „politikailag gyanús” németek listáját, akiknek a száma ekkoriban mintegy 1400 fő volt. Azon a napon, amikor az USA hadat üzent a tengelyhatalmaknak, 98 személyt őrizetbe is vettek, továbbá 1172 főtől tartottak, mint akik komoly fenyegetést jelentettek a nemzetbiztonságra.

⁴ A szerzőnek lehetősége volt 2000-ben a program keretén belül a 200-ik tizenegy hetes rendészeti vezetőképzésen részt venni.

⁵ Louis J. Freeh: *My FBI. Bringing down the Mafia, investigating Bill Clinton, and fighting the war on terror.* New York, St. Martin's, 2005.

⁶ Tim Weiner: *Az FBI története. Ellenség az egész világ.* Budapest, Gabo, 2013. 32–33.

1917-ben törvényt fogadtak el a kémkedésről (*Espionage Act*), amelyben a BOI felhatalmazást kapott a politikailag másként gondolkodók megfigyelésére, lehallgatására és leveleik ellenőrzésére. A törvény rendelkezései alapján 1055 főt ítéltek el kémkedés vádjával. A közvélemény ezt követően a BOI-t úgy tartotta számon, mint „politikai csapásmérő erőt”. A háború utolsó heteiben azonban új ellenség jelent meg a Nyomozó Hivatal és az USA előtt: a „vörös veszély”. Ettől kezdve a Hivatal minden energiáját lekötötte a kommunisták amerikai szervezeteinek feltérképezése és bomlasztása.⁷

A másik nagy kihívást nemzetbiztonsági szempontból a tömeges bevándorlás jelentette. 1919 augusztusáig 13 millió fő érkezett az USA-ba, közöttük 1,7 millió német, 1,6 millió olasz és 1,4 millió orosz. A bevándorlók és a már korábban betelepültek az USA-ban is megalakították a Szocialista Pártot, az Orosz Munkások Unióját, és 1919. szeptember 7-én a Kommunista Pártot is. A Nyomozó Hivatal ügynökei számos kommunista rendezvényen megjelentek, amelyeket a közvélemény „vörös razziáknak” nevezett el. Első igazán nagy eredményét a Hivatal 1920. február 16-án könyvelhette el, amikor is egy antiterrorista akcióorozat keretében elfogták a korábbi politikai merényletek elkövetőit New Jerseyben. A Hivatal fő feladata ekkoriban a vörös veszély és az egyik megjelenési formájaként azonosított politikai korrupció felszámolása volt.⁸

1924. április 8-án Harlan Fiske Stone lett az igazságügyi miniszter, aki 1924. május 10-én John Edgar Hoovert bízta meg a BOI vezetésével, aki azután 48 évig volt annak és utódszervezetének, a Szövetségi Nyomozó Hivatalnak a vezetője. Az újonnan kinevezett igazgató feladata a Hivatal újjászervezése volt. A miniszter elképzelése szerint ezt követően a szervezet már csak szövetségi bűncselekményekben nyomozhatott, tilos volt a politikai zsarolás, a különböző hivatalokba történő betörés (korábban a Capitoliumba is történt ilyen), a tömeges letartóztatás és a politikai célú nyomozás.⁹

Hoover a BOI, majd az FBI élén az amerikai kommunizmus elleni harc jelképévé vált. Folyamatosak voltak a BOI kommunisták elleni megfigyelései, amelyekről titkos jelentések is készültek. 1933 augusztusában Homer Stille Cummings igazságügy-miniszter új feladatot adott a BOI-nak és meghirdette a háborút a szervezett bűnözés ellen, ami jelentősen felerősödött (gengszterkorszak). Ebben az időben került kiadásra egy új szövetségi büntető törvénykönyv is.¹⁰ Jelenlegi elnevezését, a *Szövetségi Nyomozó Hivatalt* a szervezet Hoover idején, 1935-ben kapta. 1936. augusztus 25-én az amerikai elnök engedélyezte az FBI-nak az USA területén a szovjet kémek utáni titkosszolgálati eszközök alkalmazását. A Hivatal széles körű együttműködést épített ki a Szárazföldi Hadsereg

⁷ Weiner (2013): i. m. 35–36.

⁸ Weiner (2013): i. m. 39–61.

⁹ Weiner (2013): i. m. 87.

¹⁰ Weiner (2013): i. m. 99.

Elektronikus Hírszerzési Szolgálatával (*Signal Intelligence Service – SIS*), aminek eredményeként japán és német hírszerzőket is eljárás alá vontak.¹¹

1939. szeptember 6-án elnöki parancs született arról, hogy az FBI ellenőrizheti a nyomozati munkát a kémügyekben, azonban az Igazságügyi Minisztérium megtiltotta a lehallgatásokat. Szintén elnöki jóváhagyással az iroda listát készített a háború idején internálandó személyekről.¹² 1940. május 21-én nemzetbiztonsági érdekből az elnök engedélyezte a lehallgatások folytatását, így azonban az iroda vezetőjének, Hoovernek, lehetősége nyílt a felügyelő miniszter irányítása alól kibújni, amit ezt követően számos alkalommal meg is tett. A háború idején fokozódott a német hírszerzés érdeklődése az USA hadipotenciálja iránt, ezért az FBI kiterjesztette hírszerző tevékenységét az egész amerikai kontinensre. Hoover igazgató utasítására 1940. július 1-jén megalakították a kezdetben csak a Hivatalon belül működő Különleges Hírszerző Szolgálatot, amelynek feladata a külföldi hírszerzés volt.¹³

Az FBI-on belül bevezették az egyes megfigyelt személyekkel (nácik, fasiszták, kommunisták, Ku-Klux-Klan-tagok) kapcsolatban a biztonsági indexet.

Az FBI ügynökei 1944 szeptemberében felfigyeltek arra, hogy a szovjetek több ízben is kísérletet tettek a Manhattan-terv (az atomtitok) megszerzésére (még az FBI-ügynökök sem tudták, hogy miről szól a terv, sőt Hoover sem).¹⁴ Később kiderült, hogy a terv létezését és egyes részleteit a tervet ismerő belső munkatársak, az amerikai Rosenberg házaspár (Julius és Ethel Rosenberg) segítségével szivárogtatták ki a Szovjetuniónak, amiért mindkettejüket kivégezték. 1950-ben a hasonló kiszivárogtatások megelőzésére kiadták az úgynevezett Belbiztonsági törvényt. 1955-től az FBI felerősítette az I. világháború idején megkezdett, a feketék mozgalmait vezető személyekre irányuló megfigyelési programját, mivel több fekete vezetőről kiderült, hogy kommunista nézeteket vallanak. Megfigyelték többek közt Martin Luther Kinget és több fekete polgári jogi mozgalom vezetőjét, rendezvényeit.¹⁵

Az 1960-as években a szervezett bűnözés elleni küzdelem jegyében megfigyelés alá vonták az amerikai olasz maffia vezérét, Sam Giancanát. A megfigyelés során kiderült, hogy Giancana tudott a Központi Hírszerző Ügynökség (*Central Intelligence Agency – CIA*) Fidel Castro ellen tervezett merényletéről. Ebben az időszakban kezdte meg a Hivatal egyik első külföldi műveletét a Dominikai Köztársaságban, ahol az ellenzéklet puccs segítségével hatalomra juttatták.¹⁶

¹¹ Weiner (2013): i. m. 107.

¹² Weiner (2013): i. m. 117.

¹³ Weiner (2013): i. m. 133–136.

¹⁴ Weiner (2013): i. m. 169.

¹⁵ Weiner (2013): i. m. 250–253.

¹⁶ Weiner (2013): i. m. 271–272.

1969-ben új kihívás jelent meg az FBI előtt, amikor megalakult a Diákok a Demokratikus Társadalomért nevű mozgalom, amelyből később kivált az úgynevezett Weathermen-csoport, amelyet a Hivatal terrorista sejtként azonosított.

1972. május 2-án meghalt John Edgar Hoover, az FBI minden idők legbefolyásosabb vezetője, és az év nyarán kirobbant a Watergate lehallgatási botrány, amelyet volt CIA- és FBI-ügynökök hajtottak végre, és amelybe Richard Milhous Nixon elnök 1974-ben belebukott.

Küzdelem a terrorizmus ellen

1973-ban megjelentek az első arab terroristák az USA-ban, de az ellenük való fellépésben akkor még a Hivatal tapasztalatlan és tehetetlen volt. 1976-ban először történt meg az USA történetében, hogy idegen hatalom terrortámadást hajtott végre az államok területén. A merénylet hátterében a chilei Augusto José Ramón Pinochet Ugarte tábornokot azonosították.¹⁷ 1978-ban új kémelhárítási törvényt (*Foreign Intelligence Surveillance Act*) fogadtak el. 1984-ben a Los Angeles-i olimpiára készülve a Hivatal létrehozta első terrorelhárító csoportját. Szintén még ebben az évben, a bűnügyi nyomozás eredményességének javítására, az FBI Quanticóban lévő képzési központjában létrehozták az Erőszakos Bűncselekmények Nemzeti Elemző Központját (*National Center for the Analysis of Violent Crime – NCAVC*), amelyet a legfejlettebb a viselkedéstudománnyal foglalkozó szakértőkkel és számítógépes eszközökkel láttak el.¹⁸ 1985-ben Libanonban amerikai állampolgárokat rabolt el a magát csak Iszlám Dzsihádnak nevező szervezet, amelynek hatására kiterjesztették az FBI külföldi felderítésre vonatkozó jogosítványait. Továbbá ebben az időszakban – 1985-öt követően – került kiépítésre a korrupció elleni fellépést célzó képesség is.

Az 1985-ös libanoni emberrablást követően világszerte felerősödtek a terrorcselekmények az USA és külképviseletei ellen. 1988-ban a Pan Am amerikai légitársaság 103-as járatát a délnyugat-skóciai Lockerbie felett felrobbantották, majd 1993-ban pokolgépes merényletet követtek el az USA területén a Világkereskedelmi Központ (*World Trade Center – WTC*) ellen, és 1995-ben Oklahomában is pokolgépes merénylet történt. Mindezek hatására 1995. június 21-én William Jefferson „Bill” Clinton elnök titkos rendeletben egy új terrorelhárítási rendszer felállításáról döntött (39. elnöki rendelet – legfőbb prioritás a terroristák üldözése), és ennek vezetésével az FBI-t bízta meg.

2001. szeptember 11-én az USA történetének legnagyobb terrortámadása során a Világkereskedelmi Központ mindkét tornyába és a Védelmi Minisztérium

¹⁷ Weiner (2013): i. m. 419.

¹⁸ FBI (2016b): i. m.

(Pentagon) épületébe is utasszállító gépeket vezettek arab terroristák, illetve eltérítettek egy további gépet is, amelyet a géprablók azért nem tudtak további célpontba vezetni, mert azt az utasok megakadályozták. Azért, hogy a súlyos támadás megtörténhetett, mindenki az FBI-t hibáztatta. „Önök egy olyan ügynökséget mondhatnak magukénak, amely a története során kudarcot vallott, és kudarcot vallott újra meg újra meg újra” – jelentette ki Thomas Kean, a terroristámadás kivizsgálásra alakult bizottság republikánus elnöke.¹⁹

Az a személy, akinek azután az FBI tekintélyét többé-kevésbé sikerült visszaállítani, Robert Swan Mueller igazgató volt, aki Hoover után a leghosszabb ideig, 12 éven át vezette a Hivatalt. Tőle James B. Comey vette át a szervezet irányítását, akit 2013-ban még Barack Obama elnök nevezett ki, és 2017-ben Donald John Trump váltotta le, mert nem hagyott fel azzal a nyomozással, ami a 2016-os elnökválasztás oroszok általi manipulálását volt hivatott kivizsgálni.²⁰

Az FBI működése

Fő tevékenységi területei

A terrorelhárítás, szervezett bűnözés, erőszakos bűncselekmények, fehérgalléros bűnözés elleni küzdelem, külföldi hírszerző tevékenység elhárítása, valamint a fontos és bizalmas kormányzati beosztásokra jelölt személyekkel kapcsolatos biztonsági ellenőrzés végrehajtása. A szövetségi törvény alapján jelenleg 200-nál több bűncselekménnyel kapcsolatban van kizárólagos nyomozati jogköre az FBI-nak.

A Hivatal feladatai

Az FBI feladatai az alábbiak:

- terrorizmus elleni védelem;
- kémelhárítás;
- kiberbűnözés elleni védelem;
- korrupció elleni küzdelem;
- állampolgári jogok védelme;
- nemzetközi szervezett és kábítószer-bűnözés elleni harc;

¹⁹ Weiner (2013): i. m. 467.

²⁰ James Comey: *Magasabb rendű hűség. Az FBI leváltott igazgatójának döbbenetes vallomása Trump Amerikájáról*. Pécs, Alexandra, 2018. 302–304.

- fehérgalléros bűnözés elleni küzdelem;
- kiemelt erőszakos bűncselekmények felderítése;
- a tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozása.

A fő feladatok mellett a Hivatal az alábbi támogatásokat nyújtja a hazai és külföldi partnerei számára:

- Segítségnyújtás külföldi és más szövetségi, állami hivatalnak, valamint a helyi rendvédelmi szerveknek.
- Szolgáltató tevékenység (daktiloszkópia, vegyész-szakértői tevékenység, különleges laboratóriumi vizsgálatok, bűnügyi nyilvántartás, személyazonosító rendszer stb.).
- A kritikus incidensek kezelése (taktikai, túsztárgyaló, viselkedéselemző, válságkezelő szakértők és csoportok segítségével).
- Művelési technikai támogatás nyújtása (elektronikus megfigyelés és kutatás, számítógépes szakértői szolgáltatás, kommunikációs, technikai szakértők stb.).
- Információs adatbázis biztosítása (számítógépes könyvtár, nemzeti névjegyzék, FBI-adatbázis).
- Kiképzés (különleges ügynöki, hírszerző elemző-értékelő, rendészeti, külföldi rendészeti, rendészeti vezetői, magán szektor számára).²¹

A Hivatalt 2017-től Christopher Wray vezeti. Az igazgató és helyettesének munkáját 13 osztály/iroda segíti.

Feladatellátás

Az FBI feladatait hat szolgálati ágon keresztül teljesíti, amelyek a következők:

- nemzetbiztonsági,
- bűnügyi, kiber, reagáló és szolgáltató,
- hírszerző,
- tudományos technológiai,
- információs technológiai és
- emberi erőforrás.²²

Az FBI-nak a hírszerző (elhárító) ága az USA Hírszerző Közösségének részét képezi. Mintegy 35 ezer alkalmazottat foglalkoztat. Éves költségvetése körülbelül 10 milliárd amerikai dollár.

²¹ FBI: *Welcome to FBI.gov* (2016c).

²² FBI: *Leadership and structure. FBI executives* (2016d).

A szervezettel kapcsolatos fontosabb jogszabályok

- Az FBI szervezetével és működésével kapcsolatos legfontosabb jogszabályok:
- Az 1947-ben kiadott Nemzetbiztonsági törvény.
 - Az FBI működésének jogalapját a 28-as törvény 533-as bekezdése (*United States Code Title 28, Section 533*) adja meg.
 - Az FBI feladata emellett az 1964-es egyenjogúsági törvény betartatása, illetve megsértése esetén a nyomozás lefolytatása.
 - Az FBI emellett a DEA-vel együtt tartatja be az 1970-es kábítószer-törvényt.
 - Az 1978. évi törvény a külföldi hírszerzési célú megfigyelésekről (*The Foreign Intelligence Surveillance Act of 1978*).
 - A kémelhárítást szabályozó 12333. számú elnöki rendelet (1981) és kongresszusi törvények (*Executive Order 12333*).
 - Mivel 2002 júniusa óta az FBI hivatalos fő feladata a terrorelhárítás, a terrorizmus visszaszorítására 2004-ben született úgynevezett hazafias törvény (*Patriot Act*) tovább növelte az FBI hatalmát, kifejezetten a telefon-lehallgatások és az internetezés nyomom követése terén.

Szervezet, ellenőrzés

Az FBI az Igazságügy Minisztérium alárendeltségében működik. Ellenőrzését

- a Szenátus Hírszerzési Vizsgálóbizottsága,
- a Képviselőház Állandó Hírszerzési Vizsgálóbizottsága,
- a Kongresszus Hírszerzési Közösséget felügyelő bizottságai és
- a Nemzetbiztonsági Bizottság (Szenátus és Fehér Ház), valamint
- további képviselőházi, szenátusi és fehér házi bizottságok

hajtják végre.

Az FBI-nak országszerte 56 területi irodája van, amelyek szorosan együttműködnek az államigazgatás, a közigazgatás, az igazságszolgáltatás állami és helyi szervezeteivel, valamint más nemzetbiztonsági szolgálatokkal.

A Hivatal világszerte mintegy 63 jogi attasé irodát működtet, jórészt az USA nagykövetségein. A külszolgálaton lévő FBI-ügynökök szorosan együttműködnek az adott ország államigazgatási, közigazgatási, igazságszolgáltatási, bűnüldözési és más nemzetbiztonsági szerveivel nemzetközi ügyekben.

Az USA kormánya és az adott országok kormányai összesen négy Nemzetközi Rendészeti Akadémiát hoztak létre (Budapest, Bangkok, Gaborone, San Salvador) székhelyekkel, amelyek a különböző nemzetiségű rendészeti szakemberek nemzetközi szervezett bűnözés elleni felkészítését szolgálják.

Hazánk vonatkozásában kiemelt jelentőségű az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország kormányai közötti megállapodás alapján 1995-ben létrejött Budapesti Nemzetközi Rendészeti Akadémia (*International Law Enforcement Academy* – ILEA). Első, alapító igazgatója a magyar származású Leslie Kaciban az FBI kiemelt különleges ügynöke volt. Az ILEA programjának kialakításához az FBI Nemzeti Akadémia programja szolgált alapul.

Fontos szerepe van a magyar–amerikai rendészeti együttműködésben az FBI és az Országos Rendőr-főkapitányság közös nyomozócsoportjának, amely a Nemzeti Nyomozó Iroda keretein belül működik.

Összegzés

Az FBI 2009. április 28-án ünnepelte létrehozásának 100. évfordulóját. Az ünnepségen Barack Obama elnök beszédében a következőkre hívta fel a figyelmet:

„1908-ban mindössze harmincnégy különleges ügynök jelentett Theodore Roosevelt igazságügy-miniszternek. Ma több mint harmincezer férfi és nő dolgozik az FBI-ban. [...] Az utóbbi száz évben oly sok változás történt. Istennek legyen hála ezekért a változásokért. Azt is tudom, hogy bizonyos dolgok nem változnak. A jog uralma – ez az alappillér, amelyre Amerika felépült. Ez az a cél, amelyből mindig erőt meríthetünk. És ezért kell mindig hamisként elutasítanunk a választás kényszerét biztonságunk és eszméink között.”²³

A Hivatal több mint száz éves működése során nagyon sokat tett az USA és a világ biztonságosabbá tételéért. Megítélése nagyban függött azonban a mindenkori amerikai elnök politikai ambícióitól, és a Hivatal igazgatójának hozzáállásától. Szerencsére az FBI-igazgatók nagy része becsületes hazafiként a jogszabályok szigorú betartása mellett végezte munkáját. Ezzel gyakran téve ki saját magát és a Hivatalt is a mindenkori elnöki adminisztráció rosszallásának, ahogy láthattuk ezt Clinton vagy Trump elnökök esetében.

A Hivatal mint szövetségi rendvédelmi szerv folyamatos támogatást nyújt az USA állami és helyi, valamint a külföldi partnerországok bűnüldöző és nemzetbiztonsági szerveinek. Együttműködésre törekszik a nemzetközi szervezett bűnözés és kiemelten a terrorizmus elleni fellépés terén.

²³ Weiner (2013): i. m. 356.

Irodalomjegyzék

- Comey, James: *Magasabb rendű hűség. Az FBI leváltott igazgatójának döbbenetes vallomása Trump Amerikájáról*. Pécs, Alexandra, 2018.
- Cook, Fred J.: *Az ismeretlen FBI*. Budapest, Zrínyi, 1969.
- Freeh, Louis J.: *My FBI. Bringing down the Mafia, investigating Bill Clinton, and fighting the war on terror*. New York, St. Martin's, 2005.
- Grann, David: *Megfójtott virágok. Az amerikai bűnüldözés legsötétebb fejezete és az FBI születése*. Budapest, Bookline, 2018.
- Kessler, Ronald: *FBI. Inside the world's most powerful law enforcement agency*. New York, Pocket Books, 1994.
- Kessler, Ronald: *FBI. A világ legnagyobb bűnüldöző szervezetének titkai*. Budapest, Gabo, 2000.
- Kessler, Ronald: *Az FBI titkai. Leleplezett történetek, hihetetlen igazságok*. Budapest, HVG, 2012.
- FBI: *The FBI Story 2015*. Washington, DC, US Government Publishing Office, 2015.
- FBI: *Seal & motto. History and heraldry of the seal* (2016a). Online: www.fbi.gov/history/seal-motto
- FBI: *Timeline* (2016b). Online: www.fbi.gov/history/timeline
- FBI: *Welcome to FBI.gov* (2016c). Online: www.fbi.gov/front-page
- FBI: *Leadership and structure. FBI executives* (2016d). Online: www.fbi.gov/about/leadership-and-structure
- Weiner, Tim: *Az FBI története. Ellenség az egész világ*. Budapest, Gabo, 2013.

